

НЕДРУКОВАНІ ПОЕЗІЇ О. ОЛЕСЯ

*Підготовка текстів Наталки Лисенко,
Ростислава Радишевського, Тетяни Ткаченко*

*Вперше друкуються невідомі поезії з еміграційних записників
О. Олеса (1919-1929 рр.)*

Ключові слова: архівні матеріали, поезії, еміграція.

O. Oles's unpublished poems

*Text preparation by Natalka Lysenko,
Rostyslav Radyshevsky, Tetyana Tkachenko*

The poems of O. Oles from his emigratory notebooks are being published for the first time.

Keywords: archive materials, poems, emigration.

До поданого далі в цьому виданні опису фонду О. Олеса (ф. 114) не увійшли записники письменника 1919-1929 років, які лише нещодавно повернулися з реставрації (№№ 3973-3977). Пропонуємо увазі читачів кілька невідомих різножанрових та багатотематичних поезій О. Олеса із цих записників і сподіваємося, що надана інформація спонукатиме до нових пошуків дослідників життєпису письменника, чергового етапу осягнення його творчості та видання поетичної спадщини в повному обсязі.

* * *

Боже! Боже! На Софії
 Дзвони радісно гудуть.
 Всі справилися надії,
 Рідні прапори цвітуть.
 В дзвонах радісних з Софії
 Бог великий ласку сіє...

2.02.1919

* * *

Ти знов прийшла з дитиною за руку,
 В обох у вас з очей лилася кров,
 А я терпів голодну муку
 І я на вас дивився знов.

Дивився я, своїх очей не зводив.
 Прокинувся я вранці у сльозах
 І цілий день сльозами сходив,
 Як чорна хмара в небесах.

16.10.1919

* * *

Моя душа скорботи повна,
 Моя душа розп'ята на хресті.
 Із чистих уст, як пісня молитовна,
 І - імена святі.

Нема рятунку на руїнах.
 Вони без мене і одні...
 Стою і плачу на колінах,
 Душа розп'ята і в огні.

25.10.1919

* * *

Мука моє серце поорала плугом,
Розірвала руки, розлучила з другом.
В ранах моє серце! В ранах.

Але нагло серце стало зеленіти,
Затулились рани, засміялись квіти.
В квітах моє серце! В квітах.

Образи кохані надо мною в'ються,
Голоси щебечуть, слова щастя л'ються.
В росах моє серце! В росах.

Знаю, може, завтра, ідучи, їх стріну.
Задихнусь від щастя: доле моя, сину.
В мріях моє серце! В мріях.

30.10.1919

* * *

Казка - сон ясного краю.
Оп'янілий п'ю вино.
[Вража] рана... Умираю...
Край надходить все одно...

18.12.1919

* * *

Безліч ночей для журби,
Днів же для щастя так мало.
Квітни, всміхайся, люби -
Так її серце казало.

І полюбила вона...
 Полум'я душу палило.
 Пити, так пити до дна -
 Так [її] серце любило.

Кинув, пішов і забув,
 Сонця, як щастя, не стало.
 І коли б зойки почув -
 Так її серце ридало.

[грудень 1919]

* * *

Eis-Palast! Танцюють пари,
 Наче мавки там, у нас...
 Надо мною чорні хмари,
 Туга кішкою вп'ялась.

Казка. Райдуга. Фонтани,
 Самоцвіти, бризки. Сон...
 Як щемить у серці рана...
 І хлюпоче в унісон.

Арзенін кохає фею,
 Арзеніна принц убив.
 Хтось з коханою моєю
 Взяв мене і розлучив.

[1919]

* * *

І знову ти, осяяна небесною красою,
 Обвіяна вітрами рай-садів.
 Стою, дивлюсь, молюсь перед тобою,
 Шукаю слів...

Весняний вечір

Червоним [ліском] захід палає...
 Бігають діти, музика грає...
 Тебе немає...
 Моя дитино! Де ти? О, де ти?
 Чи в Пущі, в лісі гілля збираєш,
 Чи терпиш тихо голодні муки,
 Чи задивився на рідну матір,
 Що похилилась на схудлі руки?
 Погасло сонце...
 Розбіглись діти...
 І чорні крила ніч розпускає...
 Сиджу один самотній... Тебе немає...
23.04.1922

* * *

Прекрасна! Ти маєш гарячку,
 Ти плачеш, смієшся вночі.
 І я їй розрізав болячку
 І жар погасив у печі.

Ти знову втекла від музики,
 Ти знову як хмара <сумна>.
 І я їй купив черевики -
 Тепер веселіша вона.

Чому ти виходиш на <ганок>,
 Куди ти очима вп'ялась?
 І я їй дозволив під ранок
 Вернутись домів відклясь.

25.04.1922
В кафе. Якійсь пані.

* * *

В людей бандити у норі
 Сидять собі, гризуть, скубують
 Дітей, печінку та мають жінку,
 Та лічать зорі угорі.

У нас бандити авангард!
 Проводирі, жреці, пророки.
 Стоять, говорять, взявшись в боки,
 Гадають кожному без карт.

В людей і люди не юрба.
 А в нас - чи діло, чи не діло, -
 Аби десь падлом засмерділо -
 Легкою здобиччю раба. Ганьба!
25.07.[1923]

Їм можна все

Їм можна їхати, хилитися травою,
 Крутить хвостом перед великою Москвою,
 Забути Переяслав і Полтаву.
 Але попробуйте навідатись в Варшаву,
 Посидьте навіть там проїздом на двірці -
 І ви вже хрунь, і зрадник, і Іуда,
 І в вас шпурляють палиці.
 Десять тисяч їх живе у нас.
 Культуру творять переважно...
 А ми в страшний смертельний час
 Як зебраки у їх... Це страшно.
2.04.1929

Маленький фельстон

Нехай розбили ми носи,
Робивши вперше перші кроки!
Але вже пройдено ліси
І вколо обрії широкі!

Яких би блудів не було,
Якими б ми не йшли стежками,
А сонце наше вже зійшло,
Горить і сяє понад нами.

Хай будуть тисячі вождів
І лже-пророків, дурисвітів.
Ми ввійдем в край своїх батьків
І не забудем заповітів.

Але, щоб був це фельстон,
Я мушу жарт якийсь сказати
І вам порадить в унісон
Хоч день, хоч мить одну заграти.

12.04.1929

На той бік

М[алий] ф[ельстон]

Ви там будуете, ми тут будуєм,
Ви нас руйнуєте, ми вас руйнуєм...
І так ідуть-біжать літа,
А гляньте - ближчає мета.

Уже підвалини готові...
Цемент міцний з кісток і крові,
Щоб завершити, та нема
На жаль, [ні] в вас, ні в нас ума.

12.04.1929

* * *

Пісень моїх незмірне джерело
 І їх скарбниця незчислима.
 Вже стільки їх проспівано було
 І не угледжено очима.

І коли б дзвін мій занімів,
 Все ж він лишився б на дзвіниці.
 Пісні - це був мій перший спів,
 Все тільки заспіви були це.

12.04.1929

* * *

«Де ворожнеча - там життя».
 Щодня Америка нова!
 Щодня в нас винахід великий,
 Модерні гасла, кличі, крики.
 О фашистівська голова!
 Невже ж людина йшла віки,
 Щоб знов вернутись в інший праліс,
 Де канібалами з'їдались
 [Нрзб.] м'ясо і кістки.

16.04.1929

Загадка

Свині вподобалися страви
 Обильні, ситі і смачні
 І не у Львові чи Варшаві,
 А зовсім в іншій стороні.

І от щороку вона їде
 На підвечірки та обіди
 І їсть без міри, без кінця.
 А хто ж вона, свиня оця?

18.04.1929

Малий фельстон

40 мільйонів - немалий народ.
 30 мільйонів самих партій, груп.
 10 мільйонів різних верховод.
 Вождь єдиний був в нас, та і той вже труп.
19.04.1929

* * *

Довго мучивсь він на світі
 І співав нам із-під хмар.
 І рішили ми, піїти,
 В ювілей зробити дар.

От хтось скинув шапку-бирку
 І під вікнами пішов.
 І зробив за вечір збірку,
 І [нрзб.] віднайшов.

Каже: «Це народ великий вдячний
 Борг тобі свій віддає
 За твій спів досить удачний,
 За мистецтво, бач, твоє».

Та співець мав вдачу горду.
 Мовчки в руку шапку взяв
 І, шпурнувши її в морду,
 Ще дзвінкіше заспівав.

28.04.1929

* * *

Іти, махаючи хвостом,
 Всміхатись, кланятись низенько,
 І, забігаючи бочком,
 «Пустіть» просити солоденько.

Всю еміграцію клясти
 І обкидать її болотом.
 І знов просити: «Та пустіть,
 Я буду справжнім [саккілотом]».

Світити Леніну свічки,
 Чобітьми Троцького топтати,
 Пускати чортзна які качки,
 На еміграцію брехати.

Ну, ви як хочете, а я
 Лишуся краще на вигнанні.
 Холодна є чужа земля,
 Але легкі думки останні.

28.04.1929

* * *

Христос воскрес! Не вірю вам.
 Коли б воскрес, було б так мило,
 Одно б другого полюбило
 Й ділило лихо пополам.

«Христос воскрес!» Радіє дзвін.
 І гляньте: Н подібний звіру...
 Ні, в воскресіння я повірю,
 Коли заплаче Шелухін.

28.04.1929

* * *

Не зле, що люди умирають...
 Умер і Ірод, і Нерон,
 І безліч інших спочивають...
 Ім'я їм - цілий легіон.

Умруть колись і доживотні,
 І [самозвані] доктори...
 І прийдуть роки безтурботні,
 Як віщували кобзарі.

І ми помалу повмираєм,
 І, може, вимре увесь люд.
 І стане світ правдивим раєм,
 І найде Бог спокійний кут.

28.04.1929

* * *

Лекція про крематорій -
 Що це за річ чарівна!
 Черви аж казяться з гніву:
 Дійсно, їх доля сумна.

Шкода, що він лише нище
 Тисячі трупів гнилих...
 Я б на його кладовище
 Вислав з десятків живих.

28.04.1929

* * *

Учений був у нас синок.
 Хоч був освічений він трохи,
 А знав він кожний черепок
 Із найстарішої епохи.
 І був він певен, що нема
 Ніде найбільшого ума.

7.05.1929

* * *

Ніч в маю... Блакитні хвилі
 Залили під зорі сад.
 Мов в снігу, дерева білі
 Льють солодкий аромат.

Може, шум це, може, квіти...
 Хто це скаже, доведе,
 Коли стане знов шуміти
 В квітах серце молоде.

І вона в убранні білім,
 Наче в шумі, в квітах вся.
 І я став вже любим, милим
 І коханим без кінця.

Може, сонце рано встане
 І оглушить білий шум.
 І лишать на дні тумани,
 Свої сльози та мій сум.

8.05.1929

* * *

Коли б ти, Лейба, був порядним
 І крові людської не пив -
 Не був би зараз безпорадним
 І фастки досі б не носив.

Сидів би ти в Берліні, в Відні,
 Ходив на біржу чи в кафе,
 Не розумів би слова «злидні»
 Або казав би: «Злидні - пфе!»

А я сидів би в ріднім краї,
 Читав би дописи твої.
 Були б щасливі ми безкраю
 І не кляли б цієї землі.

13.05.1929

* * *

Ви з ласки Гетьмана Сенатор...
 - Хто я?! Та я, та я, та я!
 Ач, ач який знайшовсь оратор.
 - Та я ж був змалечку суддя.

[1929]

Неизвестные поэзии О. Олеся

*Подготовка текста Наталки Лысенко, Ростислава
 Радышевского, Татьяны Ткаченко*

*Впервые печатаются неизвестные поэзии О. Олеся с его
 эмиграционных записных книжек (1919-1929 гг.)*

Ключевые слова: архивные материалы, поэзии, эмиграция.